

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.35 (3203) ●

● ЧАЦВЕР, 23 ВЕРАСНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

На далонях прыроды

На форуме экалагі абмяркоўвалі тонкасці прыродаахоўнай працы ў запаведніках і нацыянальных парках **Стар. 2**

Знічкі Айчыны

Паставы — адна з найцікавейшых старонак Віцебшчыны. Мы зазірнем у часіны, болей блізкія да нас **Стар. 3**

Мазырскі бераг майстра

Душа радуецца, калі глядзіш на невялічкія гліняныя скульптуры майстра-кераміста Мікалая Пушкарка **Стар. 4**

ПРЫЯРЫТЭТЫ

Бульбе трэба пакланіцца

Кааператыўныя, фермерскія, прыватныя, дачныя палі — усюды на пачатку восені кіпіць работа: капаць любімыя ў народзе клубні выходзяць мільёны вяскоўцаў і гараджан, ад малых да старых. І цалкам заканамерна лічаць бульбу ў Беларусі другім хлебам. Зрэшты, мы гатовы і з іншымі ёй падзяліцца: у найсмачнейшага нацыянальнага прадукту сёлета зноў з’явіліся выгадныя экспартныя перспектывы.

Іван Ждановіч

Тызенгаўзы, Бутрымовічы, Храптовічы... Гісторыя захавала і іншыя прозвішчы землеўладальнікаў, якія першымі пачалі прыжыўляць, вырошчваць заморскую бульбу на спрадвечна беларускіх палетках. Смела можна казаць: гурманамі яны былі! І, пэўна ж, добрымі гаспадарамі. Бо заўважана, што, адводзячы плошчы пад бульбу і зерневыя культуры, гаспадарнікі не прагадае.

У любых умовах надвор’я будзе з прыбыткам. Так сталася і сёлета: крыху недабралі хлебарабы збожжа за засухі, затое бульба — на славу! Асобныя гаспадаркі капалі ў жніўні ранняй бульбы амаль па 300 цэнтнераў з гектара. У цэлым па краіне ўраджайнасць — каля 190 цэнтнераў. З улікам уласных патрэб, лічаць эксперты, Беларусь

можа прадаць каля 250 тысяч тонаў клубняў.

Зрэшты, бульба для нас даўно — не проста смачная ежа. Яе вывучаюць навукоўцы: выводзяць новыя сарты, адпрацоўваюць перадавыя тэхналогіі вырошчвання, уборкі, транспарціроўкі і захавання. Яе і апяваюць майстры розных мастацтваў, ад паэтаў і танцораў да жывапісцаў і

Бульба — заўсёды жаданы прадукт

нават скульптараў... Пэўна, Беларусь — адзіная ў свеце краіна, дзе яшчэ за савецкім часам выйшла і тоўстая энцыклапедыя “Бульба”. І што толькі ні робяць з бульбы на

Зараз пік сезона, калі на бульбяных палетках ідзе збор ураджая

нашых кухнях і нават у рэстаранах! Кожны, пэўна, можа згадаць свае, адметныя светла-рамантычныя моманты жыцця, пранізаныя... хвалючым пахам печанай у вуголі бульбы. Вось цяпер, увосень, часта пры полі, якое дакопваюць, працаўнікі аддаюць належнае Бульбе. Талакой працауюць — разам і паспрабуюць, якая яна, бульбачка сёлетняя, на смак.

Цікавая дэталі: вялікім аматарам печанай бульбы быў Аляксандр Пушкін. Гавораць, яго нават такім дэлікатэсам заманьвалі на тыя балі, куды паэт ехаць не надта хацеў. Ведаючы ж пра беларускія

карані ягонай няні, Арыны Радзівонаўны, можна не сумнявацца, адкуль у яго такое “гастронамічнае” захапленне. Між іншым, за савецкім часам толькі ў Маскву Беларусь пастаўляла каля мільёна тонаў бульбы, і Піцер яе купляў ахвотна. Спецыялісты ўпэўнены: цяпер з нашай высакаякаснай бульбай таксама можна смела пазмагацца за вялікі расійскі рынак.

Вернемся, аднак, да рэалій бульбяных палеткаў. Быў час пасля распаду Савецкага Саюза, калі гэтую культуру вырошчвалі ў буйных гаспадарках краіны не надта ахвотна. Скарачаліся і плошчы, занятыя пад яе. Аднак у Беларусі была своечасова прынята дзяржаўная праграма развіцця бульбаводства, вызначаны базавыя гаспадаркі, якім аказвалася значная дапамога ў набыцці тэхнікі, будаўніцтве

схвішчаў, увогуле наладжванні бульбавытворчасці на новы лад. І гэта дае добрыя вынікі.

На вытворчасць бульбы высокай якасці сёння робяць стаўку і фермеры. Скажам, у Міхаіла Арэшківа, фермера са Сморгоншчыны, штогод пад бульбай занята больш за дзесяць гектараў з трыццаці. Падбірае сарты, якія даспадобы пакупнікам, адладзіў тэхналогію, прыслухоўваецца да парад вучоных і на “дзедаўскія сакрэты” не забываецца. Бульба сёлета дала рупліўцам з гаспадаркі “Жывіца” добры ўраджай, фермер спадзяецца на неаблігі прыбытак. Цікава, што патомны селянін Міхаіл Васільевіч вывучыўся на інжынера, працаваў у Мінску праграмістам, аднак з часам зразумеў: горад — не яго стыхія. І вярнуўся “ў бульбу”, як сам жартуе. Яна, кажа, не падвядзе...

СУПОЛЬНАСЦЬ

Вянок сяброўства

На вясковай вечарыне пад вінаграднымі лозамі прэзентавалася песня “Беларусь — Малдова”

Лявон Мазырані

Тое, што песня збліжае людзей, добра відаць на прыкладзе ансамбля “Баравічанка”, які прапісаўся ў вёсцы Баравікі на Дзяржыншчыне.

Без самадзейных артыстаў цяпер не абходзіцца, бадай, ніводнае свята ў райцэнтры і на раёне. Добры прыклад творчасці ўраджае іншых. І вось ужо, быццам галінкі ў маладога дрэўца, ад гурта “адрастаюць” самастойныя мас-

тацкія групы, сямейныя ансамблі. Летась так утварылася інтэрнацыянальная суполка “Вянок сяброўства” ў вёсцы Рубілікі. Якраз любоў да песні і сабрала ў ёй 14 аматараў спеваў розных нацыянальнасцяў — у “Вянку...” паядналіся беларусы, рускія, малдаване, украінцы, армяне, цыганы. Сёлета, дарэчы, яны ў нацыянальных строях, кожны са сваімі песнямі, паспяхова выступалі на гала-канцэрце ў пасёлку Энергетыкаў.

Любіць песню і ўраджэнец

Малдовы Васіль Семянюк, які ўжо амаль 20 гадоў жыве разам з сям’ёй у вёсцы Баравікі. Радуецца творчым поспехам жонкі, Ніны Сцяпанавы, — яна ж артыстка папулярнай “Баравічанкі”. Увогуле ж на тэрыторыі сельсавета пражывае пяць беларуска-малдаўскіх сем’яў, а Васіль Міхайлавіч наладзіў добрыя стасункі з пасольствам Малдовы ў Беларусі. І нядаўна на гасцінным падвор’і Семянюкоў, якое нагадвае малдаўскае, у засені вінаградніку ладзілася вечарына

Хлеб-соль для гасцей

“Вянок сяброўства”, прысвечаная Дню незалежнасці Малдовы. Быў запрошаны ў Баравікі саветнік пасольства Малдовы Георгій Солтан з жонкай і дзецьмі, прадстаўнікі беларуска-малдаўскіх сем’яў. Дыпламат і гаспадар дома правалі сярод гасцей цікавую віктарыну, пытанні былі пра гісторыю Малдовы, яе вядомых пісьменнікаў, артыстаў... Пераможцы атрымалі прызы. Да позняга вечара гучалі

над вёскай песні — беларускія, малдаўскія, рускія, украінскія. З імпэтам танцавалі госці і малдаўскія танцы, і беларускія полькі, “Лявоніху”!

На цёплай вечарыне адбылася і прэм’ера новай песні “Беларусь—Малдова”. Словы яе напісаў сам гаспадар — Васіль Семянюк, ён пад баян і спяваў. А музыку прыдумаў Сяргей Ціханаў, нядаўні выпускнік Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Хутка і госці падпявалі: “Чарноглазый парень из Молдовы\ Белоруску страстно полюбил. \ Поцелуй боровичанки\ Сердце молдаванина пленил...” Хоць песня пісалася на мясцовым матэрыяле, ды ўслаўляецца ў ёй і сяброўства двух народаў. Новы твор увайдзе і ў рэпертуар “Баравічанкі”.

НАВАКОЛЛЕ

На далонях прыроды

На форуме ў Гродне экалагі абмяркоўвалі тонкасці прыродаахоўнай працы ў запаведніках і нацыянальных парках

Аляксандр Сцепановіч

Цяпер, як вядома, на тэрыторыі Беларусі іх пяць. Напрыклад, Бярэзінскі біясферны запаведнік, што размешчаны на землях Лепельскага, Докшыцкага і Барысаўскага раёнаў, арганізаваны яшчэ ў 1925 годзе, там прыжыліся мядзведзі, бабры, ласі. Нядаўна ў запаведнік для акліматызацыі, гаварылася на форуме, завезены і зубры. Нацыянальны парк “Прыпяцкі” займае больш за 60 тысяч гектараў тэрыторыі Лельчыцкага і Петрыкаўскага раёнаў, ён заснаваны ў 1969 годзе спецыяльна для захавання ўнікальных багніх ландшафтаў. Там сустрачаш і чорнага бусла, і балотную чарапаху, і дзіка... Канешне ж, найбольш багатая на

флору і фаўну Белавежская пушча. Там добра сябе пачуваюць гарпаны, зубры, бабры, дзікі, ласі, рысы, лісы, зайцы, філіны, жураўлі, глухары, цецерыкі... Яно і зразумела: на 150 тысяч гектараў гэтага нацыянальнага парку ўсім хапае месца.

Сувеніры для ўдзельнікаў экафоруму

Аднак у краіне ёсць не толькі ў вобласці, але і яшчэ і 84 маленькія за-

паведнікі-заказнікі, дзе ахоўваюцца асобныя расліны, птушкі, жывёлы. Скажам, на Гродзеншчыне заказнікі займаюць дзесятую частку тэрыторыі, іх у вобласці каля трыццаці. Заказнік “Гродзенская пушча” стабілізуе экалагічную абстаноўку

У запаведных мясцінах жывёлам прывольна

ях Польшчы і Літвы. І заказнік “Котра” мае міжнародную прыродаахоўную значнасць. Яго ўнікальны ландшафт і расліннасць утвараюць адзіны комплекс з Літоўскім запаведнікам “Чапкяляй”, там гняздуецца амаль 90 відаў птушак. Адноўлены Аўгустоўскі канал з яго адвечнымі барамі і дубровамі, па берагах ствараецца база для міжнароднага турызму. Так што не выпадкова менавіта Гродзенскую вобласць выбралі беларускія экалагі для правядзення міжнароднай канферэнцыі, якая прысвячалася 50-годдзю стварэння прыродаахоўнай службы ў краіне.

Што здзейснена? Як зрабіць больш, каб прымяналіся прыродныя багатствы? Як пазбегнуць памылак, якіх, як вядома,

прырода не даруе? Экалагі, навукоўцы два дні дыскусавалі, узгадвалі адметныя падзеі гэтых пяці дзесяткаў гадоў. З дакладам пра рацыянальнае выкарыстанне біяразнастайнасці выступіў акадэмік Віктар Парфёнаў. Цікавыя думкі выказаў і акадэмік Іван Ліштван. Між іншым, з нагоды будаўніцтва гідраэлектрастанцыі на Нёмане ён у сваім дакладзе нагадаў: абавязкова трэба ўмацаваць берагі, падняць іх, каб рака выпадкова не затопіла і прыбярэжныя раёны. На канферэнцыі абмяркоўвалі і тое, як аднавіць у беларускіх лясах папуляцыю дзікага каня, гарпана.

На канферэнцыі была разгорнута вялікая экавыстава. На ёй, у прыватнасці, можна было

пабачыць міралюбівых пчол, якія амаль не джаліць, — іх вывелі ў кааператыве “Шчучынскае пчаларства”. А працаўнікі лесу з Астраўца з гонарам дэманстравалі “уваскросшую” ў Беларусі папуляцыю еўрапейскай лані — гэтых жывёлін ужо пад сто галоў. Увечар на экакірмашы быў вялікі канцэрт, феерверк у гонар паўвекавага юбілея прыродаахоўнай службы.

Даведка ГР. Цяпер у сістэме тэрыторый Беларусі, якія асабліва ахоўваюцца, — адзін запаведнік (Бярэзінскі), чатыры нацыянальныя паркі (Белавежская пушча, “Браслаўскія азёры”, “Нарачанскі”, “Прыпяцкі”), 84 заказнікі рэспубліканскага значэння, 401 заказнік мясцовага значэння і 856 помнікаў прыроды.

СУСТРЭЧЫ

Светлыя колеры роднай зямлі

Выстава Вячкі Целеша, старшыні Аб’яднання мастакоў-беларусаў Балтыі, з поспехам прайшла на яго радзіме ў Ваўкавыску

Адам Мальдзіс

Ён шырока вядомы па ўсім свеце: творы Вячкі (Вячаслава) Целеша, ураджэнца пасёлка Краснасельскі на Гродзеншчыне, экспанаваліся ў Мінску і Рызе, Вільнюсе і Таліне, гарадах Расіі і Канады, Кітая і ЗША, Чэхіі і Італіі, Румыніі і Турцыі... Выстаўляўся мастак і асобна, і на супольных выставах Аб’яднання мастакоў-беларусаў Балтыі “Тонар маю”, старшынёй якога з’яўляецца. А ў Ваўкавыску раней выстаў Вячкі Целеша не было, хаця горад гэты яму блізкі: у 1959–1960 гадах далучаўся да Прыгожага якраз у мастацкай студыі Ваўкавыскага раённага Дома культуры.

Сёлетнім жніўнем доўгачаканая творчая сустрэча з землякамі, нарэшце, адбылася: выстава “Датыкненні часу” прайшла ў мясцовым музеі арганізавана і сардэчна. Пра тое, дарэчы, пісала ў ваўкавыскай раёнцы Святлана Кухарава. У артыкуле “Выстава знакамітага земляка: Ведай на-

ших!” ёсць радкі: “З карцін на выставе прадстаўлены і нацюрморты, і пейзажы, і партрэты, выкананыя як у Беларусі, так і ў Латвіі. Яны вельмі добрыя. На іх хочацца глядзець яшчэ і яшчэ. Што характэрна: большасць жыхароў раёна, разглядаючы палотны, пазнаюць тую або іншую выяву, месца. Або аблічча, бо на партрэтах прадстаўлены нашы землякі”.

Пасля выставы Вячка Целеш па дарозе з Ваўкавыска ў Рыгу пабываў у Мінску, разам з латышскай спадарожніцай жыцця Інгрыдай зайшоў у рэдакцыю “Голасу Радзімы”: з нашай газетай яго звязвае даўняя дружба.

— Багата твораў удалося прывезці на выставу ў Ваўкавыск? — пытаюся для пачатку гаворкі.

— Не вельмі. Ехаў жа я не машынай, а цягніком. Таму браў пераважна творы графічныя. Многае пазычыў у мясцовых музеях, сабраў у знаёмых, сяброў, сваякоў у Краснасельскім.

— Раскажыце крыху

пра сваю малую радзіму, пра свой жыццёвы шлях. Як сталася, што вы адначасова і ў Саюзе мастакоў Латвіі, і ў Саюзе мастакоў Беларусі, да таго ж яшчэ

Вячка Целеш у сваёй майстэрні

ўзначальваеце аб’яднанне “Тонар маю”?

— Як вы, відаць, ведаеце, цяперашні гарадскі пасёлак Краснасельскі вырас з вёскі Краснае Сяло, калі з’явіўся цэментны завод-гігант. У вёсцы я нарадзіўся ў 1938 годзе. У школе захапіўся маляваннем, але юнацкая мара стаць мастаком здзейснілася не адразу. Закончыў

школу, спачатку працаваў рабочым на цэментным заводзе, потым, пераехаўшы ў Рыгу, стаў матросам. І толькі ў 1970-м паступіў на педагагічнае аддзяленне

Рызе Таварыства беларускай культуры “Світанак”, дзе я і цяпер — намеснік старшыні, а таксама дзіцячую мастацкую студыю “Вясёлка”. Узначалі ў Рызе спярша нядзельную, а потым звычайную, дзяржаўную беларускую школу. Потым узнікла неабходнасць перадаць яе ў рукі педагога-спецыяліста Ганьны Іванэ. Гэта, дарэчы, тая самая школа, якой нядаўна ўручылі ад імя Прэзідэнта Беларусі аўтобус, мэблю, іншае абсталяванне. Вядома, у Рызе, Вільнюсе, Таліне сустракаўся са сваімі калегамі. Рашылі аб’яднацца. Да нас далучыліся мастакі Пецябург, Калінінград, Гданьска. Ёсць кантакты са скандынаўскімі краінамі.

— Ведаю вас як заядлага калекцыянера-філакартыста. Ваша калекцыя беларускіх паштовак доўгі час лічылася самай багатай у свеце. Што новага на гэтай ніве?

— У Мінск я якраз заехаў, каб у выдавецтва “Беларусь” перадаць дапаўненні да чацвёртага выдання

сваёй кніжкі “Гарады Беларусі на старых паштоўках”. Ёсць гэтаму выданню і латышскі аналаг — “Рыга на старых паштоўках”.

— А што яшчэ знаходзіцца, як кажуць, на вяршце?

— У зростам усё больш задумваюся над сваім месцам у прасторы і часе, рыхтую працу пра род Целеша ў свеце. Сёння яны раскіданы па розных краінах. Празаік, публіцыст і перакладчык Мікола Целеш (Цэлеш) выдаваўся ў даваенным Мінску, а потым жыў у ЗША. Прозвішча дзяржынскага Целеша я часта сустракаю ў “Голасе Радзімы”, пад артыкуламі і крыжаванкамі. І гэтак далей.

— Ну, то спору ў працы. Пішыце нам!

Да сказанага вышэй трэба дадаць, што за сваю мастацкую і грамадскую дзейнасць, накіраваную на збліжэнне двух суседніх народаў, Вячка Целеш у 2006 годзе быў ушанаваны вышэйшай узнагародай Латвійскай Рэспублікі — Ордэнам Трох Зорак.

Паставы – адна з найцікавейшых старонак Віцебшчыны. Гісторыя гэтага паселішча даволі даўняя. Мы ж зазірнем у часіны, болей блізкія да нас. Свой адметны след у гісторыі горада пакінулі славетны Тызенгаўзы — Антоній (1733–1785) і Канстанцін (1786–1853). Менавіта Антоній, які займаў высокія гаспадарчыя пасады ў Вялікім княстве Літоўскім, зрабіў шмат для перабудовы Паставаў, для пераўтварэння паселішча ў сапраўдны прамысловы, культурны цэнтр Беларусі. Дапамагаў яму ў гэтым клопаце архітэктар Джузепа дэ Сака. Новая па тым часе планіроўка Рынкавай плошчы, будаўніцтва дома рамеснікаў, гарадской канцылярыі і суда, школы, гатэля, аптэкі і рэалізацыя іншых архітэктурных праектаў – і ёсць іх заслуга ў пераўладкаванні Паставаў. Пасля свой унёсак у развіццё горада зрабіў і Канстанцін Тызенгаўз. У яго палацы быў створаны арніталагічны музей. Адкрылася карцінная галерэя. Гаспадар выявіў сябе апантаным бібліяфілам, сабраўшы адзін з лепшых кнігазбораў на Віцебшчыне. Якія ж яшчэ славетныя імёны звязаны з Паставамі, пастаўскімі ваколіцамі?.. Хто першымі ўбачыў новае па тым часе аблічча горада?..

Знічкі Айчыны

Паставы. Гандлёвыя рады

Алесь Карлюкевіч

У красавіку 1855 года ў Паставах нарадзіўся пісьменнік і журналіст Леў Давыдавіч Зейдэль. Спярша закончыў яўрэйскую школу. Пасля — тэхнічнае чыгуначнае вучылішча ў Вільні. Настаўнікам нашага земляка быў “чайковец” Аляксееў (між іншым, хатні настаўнік дзяцей Льва Мікалаевіча Талстога). Сацыяльныя, палітычныя погляды Льва Зейдэля сфарміраваліся пад уплывам знаёмства з творами Н. Міхайлоўскага, М. Салтыкова-Шчадрына. Друкаваўся ўраджэнец Паставаў у часопісах “Восход”, “Уральская жизнь”, “Русская жизнь”. Вядомыя кнігі Л. Зейдэля — “Выходцы из черты оседлости” (Санкт-Пецярбург, 1910), “Железнодорожники” (Екацерынбург, 1910). Напісаў ён і п’есу “Град Вялікі”. На жаль, болей звестак пра творчы і жыццёвы лёс Льва Зейдэля няма.

У маентку Губіна на Пастаўшчыне нарадзіўся Антон Уладзіміравіч Станкевіч (1862–1919), расійскі і савецкі ваеначальнік. Імя яго, на вялікі жаль, згадваецца ў Беларусі не так і часта. У 1880 годзе Антон закончыў Віленскае пяхотнае вучылішча — вядомую кузню малодшых афіцэраў расійскай арміі. Прайшоў усе камандзірскія ступені. Першую Сусветную

вайну пачаў камандзірам палка. Затым узначаліў брыгаду, дывізію. У 1917 годзе Антону Уладзіміравічу было прысвоена званне генерал-маёра. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі Станкевіч пераходзіць на бок Савецкай улады. Камандаваў 42-й і 55-й стралковымі дывізіямі 13-й арміі Паўднёвага фронту. У час Арлоўска-Кастрамскай аперацыі 1919 года ў выніку здрады начальніка штаба 55-й дывізіі былога генерала Лаўрыца з групай чырвоных камандзіраў патрапіў у палон. Перайсці на бок белагвардзейцаў адмовіўся і быў павешаны. Пасмяротна Антона Уладзіміравіча Станкевіча ўзнагародзілі ордэнам Чырвонага Сцяга. Як герой грамадзянскай вайны Антон Станкевіч пахаваны каля Крамлёўскай сцяны ў Маскве.

Пастаўскія Ліпнікі — радзіма Героя Сацыялістычнай Працы Васіля Мікалаевіча Асяненкі (1916–1977). У час Вялікай Айчыннай вайны — партызанскі разведчык, сакратар Пастаўскага падпольнага райкама камсамола. Пасля — на партыйнай рабоце. Узначальваў Глыбоцкі райкам КПБ. Званне Героя атрымаў у 1966 годзе за поспехі ў развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці на Глыбоччыне. Калі будзеце праходзіць па Паставах, то наўрад ці мінеце вуліцу Маркава. Яна назва-

Паставы. Агульны від з боку рэчкі

Паставы. Кавалерыйская школа

Рог рынку ў Паставах

на ў гонар Героя Савецкага Саюза Фёдара Рыгоравіча Маркава, які нарадзіўся ў вёсцы Качанішкі. Дарэчы, ёсць такія ж вуліцы і ў Вілейцы, і ў Лынтупах. У маі 1942 года наш зямляк быў прызначаны камандзірам партызанскай брыгады імя Варашылава, адначасова ўзначальваў ваенна-аператыўны адзел Вілейскага падпольнага абкама КП(б)Б. Званне Героя было прысвоена 1 студзеня 1944 года. Цікавы лёс яшчэ ў адной удзельніцы Вялікай Айчыннай вайны. Ганна Іванаўна Маслоўская нарадзілася ў вёсцы Курсевічы ў 1920 годзе. У 1942 годзе па заданні партызан у Паставах уладкавалася швачкай на працу да немцаў. Прыняла ўдзел у ліквідацыі нямецкага генерала. У сакавіку 43-га перайшла ў партызанскі атрад імя Пархоменкі. Удзельнічала ў разгроме фашысцкіх гарнізонаў, а ў Залессі Ганна Іванаўна стала прымнай маці для 15 сірот, бацькі якіх загінулі ад рук фашыстаў.

Лідзія Паўлаўна Абрамава — з пасляваенных дзяцей старажытных Пастаў. Закончыла сямігодку.

Паступіла ў Казанскі хіміка-тэхналагічны тэхнікум. Шэсць гадоў адпрацавала на ваенным заводзе. І, не пакідаючы работы, закончыла вакальнае аддзяленне Казанскага музычнага вучылішча. Следам паступіла ў Маскоўскі музычна-педагагічны інстытут імя Гнесіных. З 1978 года наша зямлячка — салістка Маскоўскай дзяржаўнай акадэмічнай філармоніі. У рэпертуары Лідзіі Паўлаўны — звыш тысячы твораў, вялікія праграмы рускай і замежнай класікі, старадаўнія раманы і народныя песні. Спявачка аб’ездзіла з канцэртамі не толькі ўсю Расію, але і многія краіны свету: гастралювала ў Венгрыі, Італіі, Англіі, Францыі, Польшчы, Германіі, на выспе Мальта... Народная артыстка Расіі, яна доўгі час уваходзіла ў склад журы конкурса “Bella voce”. Лідзія Паўлаўна — яшчэ і прэзідэнт Рэгіянальнага грамадскага Фонда “Авэ Марыя”.

У 1957 годзе ў Паставах нарадзіўся Аляксандр Міхайлавіч Раеўскі (загінуў у 2008 годзе). Герой Расійскай Федэрацыі, заслужаны лётчык-выпрабавальнік Расіі,

палкоўнік. Легендарная асоба, чалавек, вопыт якога як выпрабавальніка розных мадэляў самалётаў яшчэ надоўга застанецца ў арсенале авіяцыі Расіі і свету. У свой час Аляксандр служыў у авіяцыйным палку карабельнай авіяцыі на авіяносцы “Мінск”. Той факт, што Раеўскі з 1990 па 1994 здзейсніў 78 пасадак на палубу авіяносцага крэйсера “Адмірал Кузняцоў” (досыць часта — з надзвычайнай рызыкай для жыцця), і цяпер уражвае, сведчыць пра высокае майстэрства лётчыка-выпрабавальніка. А загінуў легендарны лётчык у аўтамабільнай катастрофе. Такое, на вялікі жаль, жыццё... Мне здаецца, што прыйдзе час — і нашаму земляку Аляксандру Міхайлавічу Раеўскаму будзе абавязкова пастаўлены помнік на радзіме.

Часта бываючы ў Паставах, на Пастаўшчыне, не мінаю сустрач з краязнаўцам Ігарам Пракаповічам. Аднойчы пачуў ад яго такую думку: “Многія турысцкія маршруты для школьнікаў нашай старонкі і для тых, хто прыязджае ў раён, горад, можна было б распрацаваць з улікам месцаў нараджэння славетых землякоў”. Сапраўды, чаму б і не! Менавіта людзі, славетныя асобы, якія нечага дамагліся за свой век, упрыгожваюць гісторыю роднай старонкі. А Паставы, Пастаўшчына, акрамя згаданых славетных сыноў і дачок, — гэта яшчэ і лёсы пазтаў і празаікаў Уладзіміра Дубоўкі, Міхася Машары, Аркадзя Нафрановіча ды многіх іншых дзеячаў беларускай культуры.

© В поісках утраченнаго

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

СПАДЧЫНА

Мазырскі бераг майстра

Палескі край здаўна багаты на майстроў ганчарных спраў. З часам іх багатая фантазія і ўмелыя рукі ўзвысілі ўтылітарнае рамяство да дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Душа радуецца, калі глядзіш і на невялічкія гліняныя скульптуры вядомага мастака, майстра-кераміста Мікалая Пушкарка.

Лявон Целеш

Між іншым, наша краіна — не адзіная яго Бацькаўшчына. Нарадзіўся Мікалай Мікітавіч у 1919 годзе ў сям’і ікананістаў у Расіі, на Белградчыне, у пасёлку Барысаўск. З маленства, застаўшыся без бацькоў, рос у дзіцячай калоніі імя М. Горкага — ёй кіраваў вядомы педагог, пісьменнік Антон Макаранка. Там і выявіліся здольнасці да малявання, у 1932-м таленавіты юнак па хадайніцтве Максіма Горкага быў залічаны на вучобу ў Харкаўскае мастацкае вучылішча. Паспяхова скончыў яго ў 1937 годзе. А пачатак Вялікай Айчыннай Мікалай Пушкар сустрэў у Чырвонай арміі, танкістам. У жніўні 41-га яго танкавы полк быў разгромлены, цяжка паранены воін апынуўся ў нямецкім палоне. І амаль чатыры гады на мяжы жыцця і смерці ён знаходзіўся за калючым дротам, у нямецкім канцлагеры Гамштэйн. Потым было вызваленне савецкімі вайскамі ў 45-м

годзе і... яшчэ доўгія і да болю крыўдныя гады зняволення ўжо ў савецкіх лагерах. Толькі ў 1954 годзе Мікалай Пушкар выйшаў на волю і быў цалкам рэабілітаваны. Працаваў скульптарам у Карагандзе, затым у Калінінградзе — там і спаткаў сваю суджаную Ганну Міхайлаўну, ураджэнку Мазыры. У гэты прыгожы палескі горад яны і пераехалі разам на сталае жыццё.

І было цікавае жыццё ў творчасці. За 27 гадоў у Мазыры (Мікалай Пушкар памёр у 1993 годзе) ярка праявіўся талент і здольнасці гэтага

«Вясковы фатограф»

стойкага духам чалавека. Працаваў ён галоўным мастаком на

У музеі-майстэрні Мікалая Пушкарка ў Мазыры сабрана цікавая калекцыя твораў майстра

Мазырскім заводзе меліярацыйных машын і адначасова ствараў мастацкія творы. Наведваў аддаленыя палескія вёскі, знаёміўся з іх жыхарамі, простымі сялянамі, іхнім побытам, фальклорам. Так Мікалай Пушкар глыбока спасцігнуў душу народную, стварыў з гліны цэлую галерэю вобразаў мясцовых жыхароў-палешукоў. Моцных людзей, якія, як і ён, не пасуюць перад цяжкасцямі, аптымістам, шчырых сэрцам, з працавітымі рукамі ды мяккім беларускім гумарам.

Мазыршчына — і мая малая радзіма. Нядаўна, наведваючы яе, я быў у музеі-майстэрні Мікалая Пушкарка, там ён працаваў. Хоць музею толькі трэці год, але яго ўжо наведала шмат нашых землякоў, а таксама гасцей з Германіі, Бельгіі, Расіі, Украіны... Іх гасцінна сустракаюць там супрацоўніцы Людміла Курганская і Вольга Акуліч, самі вялікія

аматары керамікі. У двух утулых пакоях выстаўлены творы майстра: скульптуркі, пано.

Формы яго твораў — мяккія, акруглыя, яны лірычныя па настроі, у іх бачна глыбокае веданне беларускіх народных звычаяў, часта з гумарам падаюцца сюжэты і персанажы. Каларытны дзяды з бабамі, хітун Несцерка... Кожная з прац Мікалая Пушкарка — як сюжэтнае апавяданне, дапоўненае трапнай назвай: «Палешук-пясняр», «Палеская прыгажуня», «Браты-беларусы», «Сон палешука», «Мы з табою, як рыба з вадою», «Несцерка», «Палескія напевы»...

А вось гліняная фігурка жанчыны з пачарнелым ад гора тварам: «Халодныя камяні Чарнобыля». Дарэчы, Мікалай Пушкар як скульптар прымаў удзел і ў стварэнні ў Мазыры мемарыяльнага комплексу «Курган Славы» — ён прысвечаны воінам і пар-

тызанам, што загінулі ў баях за вызваленне горада ад фашыстаў. На грамадскіх пачатках Пушкар стварыў на мясцовай фабрыцы мастацкіх вырабаў цэх керамікі, дзе навучаў усіх жадаючых, як ляпіць з гліны, як яе абпальваць. Талент быў ацэнены: Мікалай Пушкар быў прыняты ў Саюз мастакоў Беларусі, Саюз мастакоў СССР, атрымаў званне «Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі». Яго работы пабывалі на шматлікіх выставах у гарадах Беларусі і былога Саюза, а таксама ў Канадзе, Японіі, Польшчы, Венгрыі, Румыніі. Частка работ цяпер зберагаецца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Народжаны ў Расіі, Міхаіл Пушкар шчыра, як сын любіў сваю другую Радзіму, Беларусь. І яна па-мацярынску сарэла яго ўзаемнасцю.

Аншлаг у сталіцы Казахстана

У Астане прайшла выстава сучаснай беларускай графікі

Экспазіцыя з нагоды Дзён культуры Беларусі ў Казахстане размяшчалася ў Прэзідэнцкім цэнтры культуры. Былі прадстаўлены 54 работы 24 мастакоў-графікаў.

— Мы не выпадкова прывезлі выставу сучаснай графікі: гэта незвычайная, яркая і ўнікальная з’ява ў нашым мастацтве, — гаво-

рыла дырэктар Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталля Шаранговіч на вернісажы.

Школе беларускай графікі каля 50 гадоў, мастакі здолелі выпрацаваць свой асаблівы стыль — яркі, адрозны ад іншых, сфарміраваць цэлую школу графікі, якая цяпер у краіне вельмі папулярная.

— Графіка не знікае, наадварот, яна квітнее. Мы прывезлі

работы як заснавальнікаў гэтага віду мастацтва, так і іх пераемнікаў, вядомых не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой, — адзначала Наталля Шаранговіч.

Рыхтуючыся да гэтай выставы, мастацтвазнаўцы спрабавалі падабраць работы, якія перадаюць менталітэт і раскрываюць душу беларускага народа, знаёмяць з кірункамі і тэндэнцыямі беларускай сучаснай графікі.

І храм будавалі разам

Выдатны падарунак жыхары і госці Яраслаўля атрымалі ад Беларусі: на галоўных пляцоўках горада на Волзе, які адзначаў тысячагадовы юбілей, з вялікім поспехам выступалі Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Генадзя Цітовіча і мінскі дзяржаўны духавы аркестр «Няміга»

Гледачы не шкадавалі апладысмантаў, іх вельмі краўду высокае майстэрства

беларускіх артыстаў. Прыезд землякоў у Яраслаўль на ўрачыстасці — асабліва дарагі падарунак для беларускай дыяспары горада.

Для гасцей з Беларусі была падрыхтавана цікавая культурная праграма: аглядная экскурсія па гістарычным цэнтры Яраслаўля, прагулка на цеплаходзе па Волзе... Яркая падзея юбілейных урачыстасцяў стала асвячэнне

Успенскага кафедральнага сабора, які ўзведзены да тысячагодзя Яраслаўля. Свой уклад у будаўніцтва храма ўнеслі і беларусы, яны ўдзельнічалі ў закладцы падмурку. Спадзяемся, што культурнае супрацоўніцтва народаў-братоў на нашай зямлі будзе і надалей актыўна развівацца.

Наталля Прохарава, дырэктар яраслаўскага Музея Максіма Багдановіча

Вельмі сучаснае прызнанне

Любоў да Мінска — у аснове адметнага тэатральнага праекта

Рэжысёр Сяргей Кавальчык

Сумесную творчую акцыю-пастаноўку плануюць ажыццявіць Міністэрства культуры і Сучасны мастацкі тэатр «Віртуозы сцэны» пад кіраўніцтвам Уладзіміра Ушакова. Галоўная інтрыга праекта — пастаноўку зрабляць па мініяцюрах маладых беларускіх

драматургаў маладыя рэжысёры. Да напісання мініяцюр запрошаны Дзіяна Балька, Мікалай Рудкоўскі, Андрэй Курэйчык і яшчэ некалькі драматургаў. Паўдзельнічаць у творчым праекце пагадзіўся Сяргей Кавальчык, іншыя маладыя рэжысёры. Па задуме гэта будзе «спектакль-фестываль»: ягонаю «жывая» форма з часам зможа змяняцца, умяшчаючы новыя мініяцюры замест ранейшых. Каманда праекта мае намер зрабіць пастаноўку па законах рэалістычнага тэатра, як своеасаблівае люстэрка сучасных праблем грамадства з дапамогай драматургіі і рэжысуры.

З цягам часу магчыма трансфармацыя спектакля «Мінск — любоў мая» ў гарадскі фестываль сучаснага тэатральнага мастацтва.